

"Подросток"

О ПОДРОСТКАХ

Информационно-правовой вклад для взрослых о проблемах детей Выпуск №4

Подготовлен Благотворительным Фондом «Подросток» совместно с Луганским областным управлением юстиции и издается при поддержке Посольства Королевства Нидерландов в Украине

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ПРАВОВИЙ СТАТУС ДИТИНИ

Дитина — особа віком до 18 років. (ВР України, Закон «Про громадянство України» від 18.01.2001, № 2235-11.)

Дитина — особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше. (ВР України, Закон «Про охорону дитинства» від 26.04.2001, № 2402-111; Конвенція про права дитини, ратифікована Україною 27.02.1991.)

Дитина — особа будь-якого громадянства, що не досягла 16 років і не має права самостійно вирішувати щодо місця свого постійного проживання за законодавством про місце її постійного проживання, про її громадянство чи за внутрішнім законодавством запитуюваної держави. (Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20.05.1980.)

Дитинство — період розвитку людини до досягнення повноліття. (ВР України, Закон «Про охорону дитинства» від 26.04.2001, № 2402-111.)

Дитина, розлучена з сім'єю — особа віком до вісімнадцяти років, яка прибуває чи прибула на територію України без супроводу батьків чи одного з них, діда чи баби, повнолітнього брата чи сестри, або опікуна чи піклувальника, призначених відповідно до законодавства країни походження біженця, або інших повнолітніх осіб, які до прибуття в Україну добровільно чи в силу звичаю країни походження біженця взяли на себе відповідальність за виховання дитини. (ВР України, Закон «Про біженців» від 21.06.2001, № 2557-11.)

Дитина-біженець — дитина-іноземець (іноземний громадянин чи особа без громадянства), який у порядку та на підставах, визначених Законом України «Про біженців», надано статус біженця. (ВР України, Закон «Про охорону дитинства» від 26.04.2001, № 2402-11.)

Дитина-інвалід — дитина зі стійким розладом функцій організму, спричиненим захворюванням, травмою або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що зумовлюють обмеження її нормальної життєдіяльності та необхідність додаткової соціальної допомоги і захисту. (ВР України, Закон «Про охорону дитинства» від 26.04.2001, № 2402-11.)

Дитина-сирота — дитина, в якій померли чи загинули батьки. (ВР України, Закон «Про охорону дитинства» від 26.04.2001, № 2402-11.)

Дитячий будинок сімейного типу — окрема сім'я, яка створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, які беруть на виховання та спільне проживання не менш як 5 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. (ВР України, Закон «Про охорону дитинства» від 26.04.2001, № 2402-11.)

Дитячий будинок-інтернат — дитячий будинок-інтернат є соціально-медичною установою для постійного проживання дітей з вадами фізичного або розумового розвитку, які потребують стороннього догляду, побутового і медичного обслуговування. (Мінсоцзахист, Наказ «Про затвердження типових положень про будинки-інтернати для громадян похилого віку, інвалідів та дітей» від 01.04.1997, № 43.)

ПРАВА ДИТИНИ В КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Частина 2. Стаття 51.
Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків.

Частина 3. Стаття 51.

Права дитини і правове виховання молоді

Правова освіта сьогодні пріоритетним напрямком ставить роботу по підвищенню рівня правової підготовки учнівської та студентської молоді. Це завдання може бути виконано лише шляхом органічного поєднання правової освіти із загальною середньою, професійно-технічною і вищою освітою, наданням правової освіти навчальними закладами як державної, так інших форм власності, на платній або безоплатній основі тощо.

Початкова правова освіта здобувається в дошкільних навчальних закладах, де дітям надаються початкові знання про норми поведінки, формуються навички їх дотримання, виховується повага до батьків, вихователів, ровесників, людей похилого віку. Надалі правова освіта надається загальноосвітніми, професійно-технічними, вищими, вищими навчальними закладами післядипломної освіти.

Правова освіта та правове виховання молоді здійснюється як шляхом освоєння навчальних програм (обов'язковий курс з правознавства), так і шляхом проведення широкого позакласної та позааудиторної роботи, до якої залучаються фахівці в галузі права, працівники правоохоронних органів, вчені та інші. Успіх правового виховання залежить багато в чому від того, які правові знання та моральні якості учень або студент набуде не тільки в процесі вив-

чення правового курсу, але й у позакласній годині. Адже правове виховання відбувається не лише у навчальному закладі, але й поза ним, коли молода людина переглядає і обговорює кінофільми, бере участь у диспутах, іграх, бесідах тощо. Такі форми правового навчання та правового виховання мають важливе значення тоді, коли вони дають учню цілісне уявлення перш за все про людину як про об'єкт і суб'єкт правовідносин, головну діючу особу у світі права, а не про право як про суму сухих теоретичних абстракцій.

Але в сучасних умовах правової знання потрібні не тільки дітям, а й батькам, а також вчителям, особливо в галузі прав дитини.

В останні роки все більше уваги як в Україні, так і в світі приділяється дотриманню та захисту прав дітей, популяризації знань про права дитини.

Конвенцію ООН про права дитини було односторонньо прийнято Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року - рівно через 30 років після прийняття Декларації прав дитини та через 10 років після Міжнародного року дитини.

Менш ніж за рік потому, 2 вересня 1990 року, Конвенція набула чинності. Однією з перших держав, яка підписала та ратифікувала Конвенцію, була Україна (ратифікована постановою Верховної Ради України N 789-12 від 27.02.1991 р.).

Указом Президента України від 18

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Стаття 52.
Діти рівні в своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

(цивільне право регулює майнові та особисті немайнові права)

Правоздатність — це право мати майно в особистій власності, право користування жилими приміщеннями та іншим майном, успадковувати і заповідати майно, обирати рід занять і місце проживання, мати права автора твору науки, літератури і мистецтва, відкриття, винаходу, раціоналізаторської пропозиції, промислового зразка, а також мати інші майнові та особисті немайнові права.

Дієздатність — здатність громадянина своїми діями набувати цивільних прав і створювати для себе цивільні обов'язки (цивільна дієздатність) виникає у повному обсязі з настанням повноліття, тобто після досягнення вісімнадцятирічного віку.

Права дітей від 15 до 18 років

Стаття 13. Обсяг дієздатності неповнолітніх віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років.

Неповнолітні віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років вправі укладають угоди з згодою своїх батьків (усиновителів) або піклувальників.

Проте вони вправі самостійно учиняти дрібні побутові угоди. Вони також вправі самостійно розпоряджатися своєю заробіткою платою (заробітком) або стипендією, здійснювати авторські або винахідницькі права на свої твори, винаходи, раціоналізаторські пропозиції і промислові зразки, права на свої

свічення правового курсу, але й у позакласній годині. Адже правове виховання відбувається не лише у навчальному закладі, але й поза ним, коли молода людина переглядає і обговорює кінофільми, бере участь у диспутах, іграх, бесідах тощо. Такі форми правового навчання та правового виховання мають важливе значення тоді, коли вони дають учню цілісне уявлення перш за все про людину як про об'єкт і суб'єкт правовідносин, головну діючу особу у світі права, а не про право як про суму сухих теоретичних абстракцій.

Статтею 9 Конституції України передбачено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Протягом періоду незалежності України Верховною Радою було прийнято цілу низку законів, спрямованих на закріплення та захист прав дитини. Але єдиного, універсального національного нормативно-правового акта, який би містив в собі всі передбачені права дітей, на жаль, немає. Права дітей передбачені в багатьох джерелах права - Кодексі України про шлюб та сім'ю, Цивільному, Кримінальному, Процесуальному кодексах та інших актах.

В цьому випуску - намагання систематизувати для наших читачів законодавство України про права дитини з урахуванням останніх змін, що може бути використано як дітьми, так і батьками та вчителями при вихованні дітей та викладанні основ правознавства в навчальних закладах.

С.А. СИДОРЕНКО,
головний спеціаліст Луганського обласного управління юстиції

відкриття, але при наявності достатніх підстав орган опіки і піклування може обмежити їх в праві самостійно розпоряджатися своєю заробіткою платою (заробітком) або стипендією.

Неповнолітні віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років несуть відповідальність за шкоду, заподіяну ними іншим особам, в порядку, передбаченому статтею 447 цього Кодексу.

Стаття 447. Відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітнім віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років.

Неповнолітній віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років відповідає за заподіяну ним шкоду на загальних підставах (статті 440, 445, 450 цього Кодексу).

У випадках, коли у неповнолітнього віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років немає майна або заробітку, достатнього для відшкодування заподіяної ним шкоди, шкода у відповідній частині повинна бути відшкодована його батьками (усиновителями) або піклувальником, якщо вони не доведуть, що шкода сталася не з їх вини. Цей їх обов'язок припиняється по досягненні тим, хто заподіяв шкоду, повноліття, а також в разі, коли у нього до досягнення повноліття з'явиться майно або заробіток, достатній для відшкодування шкоди.

Права дітей до 15 років

Стаття 14. Обсяг дієздатності неповнолітніх, які не досягли п'ятнадцяти років.

За неповнолітніх, які не досягли п'ятнадцяти років, угоди укладають від їх імені батьки (усиновителі) або опікуни. Вони вправі учиняти лише дрібні побутові угоди.

Частина 1. Стаття 48. Недійсність угоди, яка не відповідає вимогам закону.

Недійсною є та угода, що не відповідає вимогам закону, в тому числі ущемлює особисті або майнові права неповнолітніх дітей.

Стаття 446. Відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітнім, який не досяг п'ятнадцяти років.

черги належить також дитина померлого, яка народилася після його смерті.

Стаття 532. Спадкоємство усиновленими і усиновителями.

Усиновлені та їх нащадки при спадкоємстві після смерті усиновителя або його родичів прирівнюються до дітей усиновителя та їх нащадків. Вони не успадковують за законом після смерті своїх батьків та інших кровних родичів по висхідній лінії, а також братів і сестер.

Усиновителі та їх родичі при спадкоємстві після смерті усиновленого або його нащадків прирівнюються до батьків і інших кровних родичів усиновленого. Батьки усиновленого, його інші кровні родичі по висхідній лінії і його брати та сестри не одержують спадщини за законом після смерті усиновленого або його нащадків.

Стаття 535. Право на обов'язкову частку в спадщині.

Неповнолітні або непрацездатні діти спадкодавця (в тому числі усиновлені), а також непрацездатні дружина, батьки (усиновителі) і утриманці померлого успадковують, незалежно від змісту заповіту, не менше двох третин частки, яка належала б кожному з них при спадкоємстві за законом (обов'язкова частка). При визначенні розміру обов'язкової частки враховується і вартість спадкового майна, що складається з предметів звичайної домашньої обстановки і вжитку.

ПРАВА ДИТИНИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
Стаття 101 (ЦПК). Цивільна процесуальна дієздатність.

Неповнолітні віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років можуть виступати в суді особисто як сторона лише в справах, що виникають з угод, які вони вправі згідно з законом укладати самостійно, та в справах про відшкодування заподіяної ними шкоди.

Притягнення до участі в таких справах батьків, усиновителів або піклувальників неповнолітніх для подання їм допомоги залежить від суду. Якщо справа виникає з угоди, на укладення якої неповнолітнім потрібна згода батьків, усиновителів або піклувальників, суд повинен притягнути останніх до участі в справі для захисту інтересів неповнолітніх.

Права та інтереси неповнолітніх, що охороняються законом, які не досягли п'ятнадцяти років, а також громадян, визнаних недієздатними внаслідок душевної хвороби чи недоумства або обмежено дієздатними внаслідок зловживання спиртними напоями чи наркотичними засобами, захищають в суді їх законні представники — батьки, усиновителі, опікуни чи піклувальники.

Стаття 184. Порядок допиту неповнолітніх свідків.

Допит свідків, які не досягли п'ятнадцяти років, і, за розсудом суду, неповнолітніх свідків від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років обов'язково провадиться в присутності педагога або близьких для свідка осіб (батьків, усиновителів, опікунів, піклувальників), якщо вони не заінтересовані у справі.

Зазначені особи можуть з дозволу суду ставити свідкові запитання.

У виняткових випадках, коли це необхідно для встановлення істини, на час допиту осіб, які не досягли повноліття, з залу судового засідання за ухвалою суду може бути виділена та чи інша особа, яка бере участь у справі. Після повернення цієї особи до залу судового засідання їй повідомляють про показання свідка, який не досяг повноліття, і надають можливість поставити запитання свідкові.

Свідок, який не досяг шістнадцяти років, по закінченні його допиту видається з залу судового засідання, крім випадків, коли суд визнає за необхідну присутність цього свідка в залі судового засідання.

За шкоду, заподіяну неповнолітнім, який не досяг п'ятнадцяти років, відповідають його батьки (усиновителі) або опікуни, якщо не доведуть, що шкода сталася не з їх вини.

Якщо неповнолітній, який не досяг п'ятнадцяти років, заподіє шкоду в той час, коли він перебував під наглядом учбового, виховального або лікувального закладу, вони несуть майнову відповідальність за шкоду, якщо не доведуть, що шкода виникла не з їх вини.

Частина 2. Стаття 452. Право регресу до винної особи.

Батьки (усиновителі), опікуни або піклувальники, а також організації, зазначені в статтях 446 і 448 цього Кодексу, які відшкодували шкоду, заподіяну неповнолітньому або особою, визнаною недієздатною, не мають права регресу до цих осіб.

Права дитини при спадкуванні

Стаття 527. Особи, що можуть бути спадкоємцями.

Спадкоємцями можуть бути особи, що були живими на момент смерті спадкодавця, а також діти померлого, зачаті при його житті і народжені після його смерті.

Стаття 528. Усунення від спадщини.

Не мають права стати спадкоємцями ні за законом, ні за заповітом особи, які навмисно позбавили життя спадкодавця або кого-небудь з спадкоємців або зробили замахи на їх життя.

Не мають права стати спадкоємцями за законом батьки після дітей, у відношенні яких вони позбавлені батьківських прав і не були поновлені в цих правах на момент відкриття спадщини, а також батьки і повнолітні діти, що злісно ухилилися від виконання покладених на них в силу закону обов'язків по утриманню спадкодавця, якщо ці обставини підтвержені в судовому порядку.

Стаття 529. Перша черга спадкоємців за законом.

При спадкоємстві за законом спадкоємцями першої черги є, в рівних частках, діти (у тому числі усиновлені), дружина і батьки (усиновителі) померлого. До числа спадкоємців першої

Майнові права батьків та дітей**Частина 1. Стаття 77. Роздільність майна батьків і дітей.**

За життя батьків діти не мають права на їх майно, так само як і батьки не мають права на майно дітей.

Стаття 78. Управління майном дітей.

Якщо у неповнолітніх є належне їм майно, батьки управляють ним як опікуни і піклувальники без спеціальної угоди на те призначення, але з дотриманням відповідних правил про опіку і піклування.

Стаття 79. Спільна власність батьків і дітей.

У разі виникнення спільної власності батьків і дітей правовідносини щодо цієї власності регулюються на загальних підставах Цивільним кодексом України.

Аліментні обов'язки батьків і дітей**Стаття 80. Обов'язок батьків утримувати своїх дітей.**

Батьки зобов'язані утримувати своїх неповнолітніх дітей і непрацездатних повнолітніх дітей, які потребують матеріальної допомоги. При ухваленні батьків від цього обов'язку кошти на утримання дітей стягуються з них в судовому порядку.

Стаття 81. Обов'язки дітей щодо батьків.

Діти зобов'язані піклуватися про батьків і подавати їм допомогу.

Утримання непрацездатних батьків, які потребують допомоги, є обов'язком їх повнолітніх дітей.

Повнолітні діти, які сплачують аліменти на батьків, можуть бути притягнуті до участі в додаткових витратах, викликаних винятковими обставинами (тяжка хвороба, каліцтво, оплата праці осіб, які доглядають за батьками, та ін.).

Діти можуть бути звільнені від обов'язку щодо утримання своїх батьків і стягнення витрат догляду за ними, якщо судом буде встановлено, що батьки ухилялися від виконання батьківських обов'язків.

Стаття 82. Розмір аліментів, що стягуються з батьків на неповнолітніх дітей.

Аліменти на неповнолітніх дітей з їх батьків стягуються в розмірі: на одну дитину — чверть, на двох дітей — третину, на трьох і більше дітей — половини заробітку (доходу) батьків, але не менше 1/2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян на кожну дитину, а з осіб, які працюють за контрактом в іноземних державах, — не менше двадцяти п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян на кожну дитину.

Розмір цих часток є мінімальний розмір аліментів може бути зменшено судом, якщо у того з батьків, який зобов'язаний платити аліменти, є інші неповнолітні діти, які при стягненні аліментів у встановленому цьому статтею розмірі виявилися б менш забезпеченими матеріально, ніж діти, які одержують аліменти, а також у випадках, коли той з батьків, з якого стягуються аліменти, є інвалідом першої чи другої групи, або коли діти працюють і мають достатній заробіток, або з інших поважних причин.

Суд вправі зменшити розмір аліментів або звільнити від їх сплати, якщо діти перебувають на повному утриманні держави або громадської організації.

Права дітей у трудовому законодавстві**Стаття 24. Укладення трудового договору.**

Трудовий договір укладається, як правило, у письмовій формі. Додержання письмової форми є обов'язковим:

<...> 5) при укладенні трудового договору з неповнолітнім (стаття 187 цього Кодексу).

Стаття 51. Скорочена тривалість робочого часу.

Скорочена тривалість робочого часу встановлюється:

1) для працівників віком від 16 до 18 років — 36 годин на тиждень, для осіб віком від 15 до 16 років (учнів віком від 14 до 15 років, які працюють в період канікул) — 24 години на тиждень.

Тривалість робочого часу учнів, які працюють протягом навчального року у вільний від навчання час, не може перевищувати половину максимальної тривалості робочого часу, передбаченої в абзаці першому цього пункту для осіб відповідного віку.

Стаття 188. Вік, з якого допус-**кається прийняття на роботу.**

Не допускається прийняття на роботу осіб молодших шістнадцяти років. За згодою одного із батьків або особи, що його замінює, можуть, як виняток, прийматись на роботу особи, які досягли п'ятнадцяти років.

Для підготовки молоді до продуктивної праці допускається прийняття на роботу учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів для виконання легкої праці, що не завдає шкоди здоров'ю і не порушує процесу навчання, у вільний від навчання час по досягненні ними чотирнадцятирічного віку за згодою одного з батьків або особи, що його замінює.

Стаття 190. Роботи, на яких забороняється застосування праці осіб молодших вісімнадцяти років.

Забороняється застосування праці осіб молодших вісімнадцяти років на важких роботах та на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах.

Забороняється також залучати осіб молодших вісімнадцяти років до підймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми.

Перелік важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, а також граничні норми підймання і переміщення важких речей особами молодших вісімнадцяти років затверджуються Міністерством охорони здоров'я України за погодженням із Державним комітетом України по нагляду за охороною праці.

Стаття 191. Медичні огляди осіб молодших вісімнадцяти років.

Усі особи молодші вісімнадцяти років приймаються на роботу лише після попереднього медичного огляду і в подальшому, до досягнення 21 року, щороку підлягають обов'язковому медичному огляду.

Стаття 192. Заборона залучати працівників молодших вісімнадцяти років до нічних, надурочних робіт і робіт у вихідні дні.

Забороняється залучати працівників молодших вісімнадцяти років до нічних (нічний вважається час з 10 години вечора до 6 години ранку. Ст. 54), надурочних робіт (надурочними вважаються роботи понад встановлену тривалість робочого дня. Ст. 62) і робіт у вихідні дні.

Стаття 193. Норми виробітку для молодих робітників.

Для робітників віком до вісімнадцяти років норми виробітку встановлюються виходячи з норм виробітку для дорослих робітників пропорційно скороченому робочому часу для осіб, що не досягли вісімнадцяти років.

Для молодих робітників, які поступають на підприємство, в організацію після закінчення загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, курсів, а також для тих, що пройшли навчання безпосередньо на виробництві, в передбачених законодавством випадках і розмірах та на визначені ним строки можуть затверджуватись знижені норми виробітку. Ці норми затверджуються власником або уповноваженим ним органом за погодженням з профспілковим комітетом.

Стаття 194. Оплата праці працівників молодших вісімнадцяти років при скороченій тривалості щоденної роботи.

Заробітна плата працівникам молодшим вісімнадцяти років при скороченій тривалості щоденної роботи виплачується в такому ж розмірі, як працівникам відповідних категорій при повній тривалості щоденної роботи.

Праця працівників молодших вісімнадцяти років, допущених до відрядних робіт, оплачується за відрядними розцінками, встановленими для дорослих працівників, з доплатою за тарифною ставкою за час, на який тривалість їх щоденної роботи скорочується порівняно з тривалістю щоденної роботи дорослих працівників.

Оплата праці учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів, які працюють у вільний від навчання час, провадиться пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку. Підприємства можуть встановлю-

вати учням доплати до заробітної плати.

Стаття 195. Відпустки працівникам віком до вісімнадцяти років.

Щорічні відпустки працівникам віком до вісімнадцяти років надаються у зручний для них час.

Щорічні відпустки працівникам віком до вісімнадцяти років повної тривалості у перший рік роботи надаються за їх заявою до настання шестимісячного терміну безперервної роботи на даному підприємстві, в установі, організації.

Стаття 196. Броня прийняття молоді на роботу і професійне навчання на виробництві.

Для всіх підприємств і організацій встановлюється броня прийняття на роботу і професійне навчання на виробництві молоді, яка закінчила загальноосвітні школи, професійні навчально-виховні заклади, а також інших осіб молодших вісімнадцяти років.

Районні і міські ради народних депутатів затверджують програми влаштування на роботу випускників загальноосвітніх шкіл, професійні місця для працевлаштування молоді та забезпечують їх виконання всіма підприємствами, установами, організаціями.

Відмова у прийнятті на роботу і професійне навчання на виробництві зазначеним особам, направленим в рахунок броні, забороняється. Така відмова може бути оскаржена ними до суду.

Стаття 198. Обмеження звільнення працівників молодших вісімнадцяти років.

Звільнення працівників молодших вісімнадцяти років з ініціативи власника або уповноваженого ним органу допускається, крім додержання загального порядку звільнення, тільки за згодою районної (міської) комісії в справах неповнолітніх. При цьому звільнення з підстав, зазначених в пунктах 1, 2 і 6 статті 40 цього Кодексу, провадиться лише у виняткових випадках і не допускається без працевлаштування.

Стаття 199. Розірвання трудового договору з неповнолітнім на вимогу його батьків або інших осіб.

Батьки, усиновителі і піклувальники неповнолітнього, а також державні органи та службові особи, на яких покладено нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю, мають право вимагати розірвання трудового договору з неповнолітнім, у тому числі й строкового, коли продовження його чинності загрожує здоров'ю неповнолітнього або порушує його законні інтереси.

ПРАВА ДІТЕЙ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ**Стаття 12. Вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність.**

Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

Стаття 13. Відповідальність неповнолітніх.

До осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені статтею 241 цього Кодексу.

У разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44 (незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах); 51 (дрібно крадіяння державного або колективного майна); 121 — 127 (транспортні проступки), частинами першою і другою статті 130 (керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані сп'яніння), статтями 173 (дрібне хуліганство), 174 (стрільба з вогнепальної, холодної металеві чи пневматичної зброї в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням встановленого порядку), 185 (злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця), 190

(проступки, пов'язані зі зброєю) цього Кодексу, вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. З урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до зазначених осіб (за винятком осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтею 185) можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені статтею 241 цього Кодексу.

Стаття 241. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх.

За вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років можуть бути застосовані такі заходи впливу:

зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;

попередження;

догана або сувора догана;

передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінують, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Стаття 34. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення.

Обставинами, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, визнаються:

<...> 4) вчинення правопорушення неповнолітнім.

Стаття 35. Обставини, що обтяжують відповідальність за ад-**міністративне правопорушення.**

Обставинами, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, визнаються:

<...> 3) втягнення неповнолітнього в правопорушення.

Стаття 38. Строки накладення адміністративного стягнення.

Адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при тривалому правопорушенні — два місяці з дня його виявлення.

Стаття 39. Строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню.

Якщо особа, піддана адміністративному стягненню, протягом року з дня закінчення виконання стягнення не вчинила нового адміністративного правопорушення, то ця особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню.

Частина 1.2. Стаття 40. Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду

Коли шкоду заподіяно неповнолітнім, який досяг шістнадцяти років і має самостійний заробіток, а сума шкоди не перевищує одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, суддя має право покласти на неповнолітнього відшкодування заподіяної шкоди або зобов'язати своєю працею усунути її.

В інших випадках питання про відшкодування майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, вирішується в порядку цивільного судочинства.

ПРОБЛЕМНЫЕ**СИТУАЦИИ****1. Плач по русской косе**

Девятилетняя Алена была очень красивой девочкой. У нее были длинные роскошные волосы. Девочка бродяжничала. Милиция ее разыскивала, возвращала на некоторое время в интернат, но Алена снова и снова убежала. Для того, чтобы прекратить побег, работники школы-интерната решили принять радикальные меры — отрезали девочке косу и обрили голову «под ноль». Алена больше не убежала, но теперь она даже ночью не снимала теплую лыжную шапочку. Вскоре девочке поставили неутешительный диагноз — нейродермит.

Вопросы:

- Какие права ребенка нарушены в данном случае?
- Как должны были поступить работники школы-интерната с девочкой?
- Как можно помочь ребенку сейчас?

2. Трагедия семьи

Придя с работы домой, Василий увидел, как всегда, привычную для себя картину: вещи разбросаны по комнатам, посуда не вымыта, одежда их маленьких детей который день киснет замоченная в тазике, а его жена, лежа на диване, читает книгу. На кухне шестилетняя Таня кормит младшего брата Виталика, которому недавно исполнилось полтора года. На вопрос, почему в квартире такой беспорядок, жена, не отрывая глаз от книжки, бросает: «Не нравятся — иди другую. Знаю ведь, кого брал!» Да, Василий знал, что жена - воспитанница школы-интерната, но думал, что рядом с ним всему научится. Время шло, а супруга не торопилась стать хорошей хозяйкой. Василий уже давно раздражает беспорядок в доме, неухоженные дети, примитивный ужин. Все чаще он ловит себя на мысли, что хотел бы расстаться с такой женой.

Вопросы:

- Нарушаются ли в описанной ситуации права ребенка?
- В чем состоит конфликт супружеской пары?

3. Потеря жилья

Девочки Оля и Женья — воспитанницы школы-интерната. Находятся они тут потому, что мама — в местах лишения свободы за убийство отца. У девочек есть трехкомнатная квартира, в которой живет бабушка по материнской линии. Весной 2001 г. девочки сообщили в школе, что бабушка хочет продать квартиру, чтобы помочь маме выйти из тюрьмы. Работники школы-интерната проинформировали опекунский совет о возможном нарушении права на жилье в отношении несовершеннолетних. А осенью стало известно, что квартира продана, была куплена однокомнатная, а мама все так же находится в тюрьме.

Вопросы:

- Какие нарушения совершены

Свои ответы и пожелания присылайте по адресу: кв. Шевченко, 48, оф. 2, или звоните по телефону: (0642) 63-80-52

Ответственные за выпуск

С.А. СИДОРЕНКО, головний спеціаліст Луганського обласного управління юстиції
Д.С. БОКОВ, спеціаліст центра соціальних служб для молодіжні Ленинського району